

A continuació us relacionem un llistat amb el significat d'alguns dels cognoms que l'any passat van quedar per explicar. Estan classificats segons el seu origen. Esperem que sigui del vostre interès!

1.- Noms propis de lloc (topònims)

- De residència

BALAÑÀ_ Del topònim Balenyà, poble de la Plana de Vic, derivat del gentilici Valenianus, al seu torn del nom llatí Valenius “que val, que té salut”

DURBÁN_ D'origen occità procedeix del topònim Durbán, nom de diverses localitats catalanes i occitanes. Podria ser un nom de base celta que significaria lloc fortificat petit.

FILELLA_ Nom de diversos pobles a tot Catalunya. Aglutinació de “vila vella”

VILÀ_ Nom de diversos pobles catalans originats en “vilars”, és a dir, nuclis de població al voltant d'un accident determinat.

YELAMOS_ Procedent del topònim Yélamos nom de dues localitats veïnes de la província de Guadalajara. D'etimologia preromana o celta.

CARDENETE_ Nom de població que es troba a la província de Conca. L'origen del nom no està massa clar. Segons alguns autors podria ser d'origen fenici com a denominació del camp o temple dedicat al seu déu principal Netón; així “ caro deo Netoni” (a l'estimat déu Netón), i abreviant: *car d net*. D'altres autors li atribueixen un origen musulmà amb la composició de les paraules al-kars (alcàsser) i zenetes (tribu bereber), o sigui castell o alcàsser dels Zenetes.

MIÑAMBRES_ Població de la província de Lleó.

OLIETE_ Municipi de la província de Terol. Segons alguns autors el nom podria venir de les plantacions d'oliveres de la zona fetes pels romans. Així el nom seria una derivació del llatí “*olivetum*” com “oliverar.

OSTA_ Població del país basc. Probablement ve del llatí *hosta/osta* que indica una classe d'aparell que serveix per arriar uns tipus de vela. Segons algun autor també podria ser una variant d'Ozta- lloc de grames (plantes gramínies).

BRIGNARDELLI_ Podria venir del nom d'una o varies poblacions “Brignano” amb el sufix “*elli*” que vol dir graciós. Així també podria ser un sobrenom traduint-lo com el graciós del poble.

ARCHILLA_ Nom d'una població de l'Alcàrria, a la vall del riu Tajuña a Guadalajara.

- De propietat o d'habitatge

URI/URIÓS_ D'origen basc sembla provinent de la zona de Biscaia. En euskera “*uri*” significa ciutat o poble i “*os/oste*” del darrera. Així un voldria dir poble i l'altre poble del darrera.

- Gentilicis

LLUPIÀ_ Del nom llatí *Lupianus*, gentilici de *Lupus* “llop”, nom freqüent a Roma D'ell deriva el nom castellà Lope.

- De vegetació i vegetals.

BROSSA_ Prové de la paraula “brossa”, és a dir malesa, espessor de plantes que creixen en paratges incults.

SAUMELL_ Equival a l'omell, és a dir lloc plantat d'oms.

CARBASA_ Sovint pronunciat i escrit modernament carbassa. Mot pre-romà propi de la Península Ibèrica. Sembla tractar-se d'una vella base hispànica, estranya al llatí i a l'indoeuropeu, que va designar “cobertes vegetals, tèxtils o animals, a manera de closca”, i els éssers protegits per aqueixes dures cobertes.

BORRACHERO_ Originari d'Extremadura. És el nom d'un arbust d'Amèrica del Sud que fa una olor desagradable de dia i força grata i narcòtica de nit.

2.- Noms propis de persona (antropònims)

ARNAN_ Nom de baptisme i cognom bastant freqüent, procedent del nom personal germànic *Fredenand*, compost de “*frid*” i “*nand*”- valor i pau, llatinitzat més tard en *Fredenandus*, escurçant-se fins a Fernandus/Hernandus. Amb l'emudiment de la “f o h” inicial apareixen nombroses variants gràfiques com Arnan, forma catalana derivada d'Hernan.

CANDIDO_ Nom de baptisme poc freqüent com a cognom. Prové del nom personal llatí *Candidus*, de l'adjectiu *candidus* que significa blanc o immaculat i més tard va prendre el sentit de sincer o còndid.

GUILLAUMES_ Del germànic Guilleuma, femení de Guillem.

RÀFOLS_ Deformació del nom hebreu Rafel o Rafael. De *rapha-el* o *repha-el* “ Déu ha sanat”, al·ludint a la miraculosa curació del patriarca Tobies.

3.- Noms d’origen germànic no convertits en noms propis a l’edat medieval.

PAL_ Pot derivar d’una paraula indo-germànica que significa un nom de riu. També podria provenir de la paraula “palau”.

4.- Nom de professió o ofici, de càrrec i de dignitat

ESCOTE_ Teixidor o fabricant de la tela anomenada “escot”. També s’anomenava així el que feia escuts.

PARACHE_ Del substantiu “paratge”, aplicat als homes de llinatge(de “par”, igual)

5.- Noms referents a les circumstàncies del naixement; a consagracions; devocions; benediccions o auguris

SANTOS_ Procedeix del nom de la festivitat de Tots els Sants, aplicat antigament com a nom de baptisme. Així posar aquest nom a un nen es considerava molt positiu ja que se’l posava sota l’advocació dels Sants Màrtirs.

EVANGELISTA_ Nom d’època medieval que indicava l’adveniment d’una bona nova, donant el nom dels escriptors dels evangelis.

- De confessió religiosa

ROMANÍ_ De l’àrab *romani* “romà, cristià”, o sigui “seguidor de Roma”. Hi ha una

planta del mateix nom.

- D'objectes inorgànics

BALADA_ Sembla procedir de “vellada” mena de tela antiga, teixida a l'estil de la pelfa.

MIRABENT_ Significa “mira vents” o penell actual, peça de metall en forma de sageta que gira al voltant d'un eix, seguint l'orientació dels vents.

PEDRAJAS_ Procedent de la paraula castellana “piedra”, del llatí *petra*, que pot tenir el seu origen tant en mots o sobrenoms aplicats per diverses circumstàncies, com per la toponímia d'una localitat concreta a Valladolid i Sòria.

TUBELLA_ Rep aquest nom el travertí o toba calcària. Podria ser la persona que treballava aquest material.

SARRAU_ Un sarrau és una brusa de treball curta i ample, que es porta per sota la roba.

9.- Bibliografia

- LLUIS ALMERICH ,Els cognoms catalans
- JOSEP M. ALBAIGÈS, El gran llibre dels cognoms catalans
- Diccionario de apellidos españoles.
- Diverses pàgines web d'Internet dedicades a la genealogia.

GRUP DE RECERQUES HISTÒRIQUES

Mª Carme Alsina i Sànchez
Fina Carol i Masana
Montserrat Esteve i Junqué
Rosa Mª Esteve i Nadal
Anna Lloret i Calvo
Joan B. Morgades i Llobet
Josep Torrents i Alegre
Blai Vilà i Sarrà